

TREŚCI NAUCZANIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE

J. POLSKI KL. VI

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji:

Umiejętności

Klasa VI

UCZEŃ CZYTA I SŁUCHA

- Identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi; określa temat i główną myśl tekstu.
 - Rozpoznaje proste intencje nadawcy komunikatu, jak również te niewyrażone wprost; wyciąga wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście, w tym rozpoznaje w nim prawdę lub fałsz.
 - Oddziela informacje ważne od drugorzędnych.
 - Rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi oraz dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi, w tym również w wypowiedzi literackiej.
 - Wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone wprost oraz pośrednio w sytuacjach typowych i nietypowych związanych z codziennością, w tekstach literackich, w słuchowisku radiowym, przedstawieniu teatralnym, filmie, komiksie, na fotografii, obrazie; rozumie funkcję elementów słuchowiska radiowego, filmu, przedstawienia teatralnego, komiksu.
 - Wyróżnia części składowe wypowiedzi: tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, akapit oraz dostrzega relacje między tytułem, wstępem, rozwinięciem i zakończeniem.
 - Odróżnia teksty literackie od użytkowych; rozpoznaje cechy zaproszenia, życzeń, gratulacji, zawiadomienia, ogłoszenia, instrukcji, przepisu oraz wypowiedzi nieliterackie (np. reklama, tekst publicystyczny), odróżnia fakty od opinii, wskazuje elementy perswazji; wyciąga wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście, w tym rozpoznaje w nim prawdę lub fałsz.
 - Sprawnie czyta teksty głośno i cicho oraz rozumie funkcję znaków interpunkcyjnych, akapitów, marginesów w tekście prozatorskim; wersów, strof, rymu w tekście poetyckim, a w czytaniu głośnym świadomie stosuje pauzę, intonację, dobiera barwę głosu i tempo, aby nadać swojej wypowiedzi odczytany sens.
 - Wyraża zrozumienie odbieranej wypowiedzi przez gest i mimikę, kulturalne zachowanie; rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikowania się (gest, wyraz twarzy, mimika, postawa ciała).
 - Dostrzega etyczny wymiar języka (prawdę, kłamstwo, przemilczanie informacji, brutalizację wypowiedzi).
-
- Wybiera informacje ze słownika ortograficznego, encyklopedii, czasopisma, katalogu, stron internetowych.

UCZEŃ DOCIERA DO INFORMACJI

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury

Umiejętności

Klasa VI

UCZEŃ
ROZPOZNAJE I
ANALIZUJE TEKST

- Nazywa swoje reakcje czytelnicze i przywołuje elementy świata przedstawionego, które je wywołują oraz porównuje swoje wrażenia związane z odbiorem innych tekstów.
- Odróżnia fikcję artystyczną od rzeczywistości oraz rozpoznaje typowe elementy fikcji, charakterystyczne dla poznanych gatunków .
- Wskazuje elementy realistyczne i fantastyczne, w baśniach, legendach, mitach i bajkach oraz w opowiadaniach i powieściach. Omawia ich funkcję w utworze.
- Wskazuje w tekście środki stylistyczne, takie jak porównanie, przenośnia, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie, ożywienie; dostrzega zależności między zastosowanymi w utworze środkami stylistycznymi a treścią.
- Odróżnia autora od osoby mówiącej w utworze literackim oraz charakteryzuje osobę mówiącą na podstawie jej wypowiedzi oraz omawia zależność osoby mówiącej (narratora, podmiotu lirycznego) i świata ukazanego w utworze.
- Rozpoznaje wers, strofę, rym, omawia elementy tworzące rytm w utworze lirycznym oraz omawia funkcje elementów rytmu.
- Posługuje się terminami: wiersz rymowany i nierymowany (biały).
- Rozumie funkcję akapitu jako logicznie wyodrębnionej całości w tekście, wyodrębnia w utworze epickim wydarzenia układające się w wątki oraz omawia powiązania między częściami tekstu (rozdział, podrozdział) w dłuższym utworze prozatorskim, np. w opowiadaniu, powieści.
- Omawia akcję w utworze dramatycznym i rozumie powiązania między częściami utworu dramatycznego (akt, scena) .
- Nazywa elementy świata przedstawionego w utworze epickim: w baśni, legendzie, micie i bajce oraz powieści i utworze dramatycznym.
- Identyfikuje baśń, legendę, mit, bajkę, komiks oraz opowiadanie, powieść, fraszkę.
- Określa zadania członków ekipy filmowej, zna etapy powstawania filmu, rozumie pojęcie adaptacji filmowej.
- Wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego; wyodrębnia film spośród innych dziedzin sztuki, rozróżnia film animowany i aktorski.
- Wyróżnia wśród przekazów audiowizualnych programy informacyjne, rozrywkowe, reklamy; nazywa ich tworzywo (obraz, dźwięk) i dostrzega różnice między celem każdego komunikatu.
- Określa zadania twórców dzieła teatralnego – aktora, reżysera, dekoratora, choreografa, suflera, reżysera dźwięku, reżysera światła.

Umiejętności

Klasa VI

UCZEŃ INTERPRETUJE TEKST

- Rozumie pojęcie adaptacji teatralnej; odczytuje informacje o przedstawieniu z programu i afisza teatralnego.
- Wyodrębnia spektakl teatralny spośród innych przekazów, nazywa elementy charakterystyczne dla dzieła teatralnego, zna pojęcia: gra aktorska, dekoracja, kostiumy, rekwizyty, inscenizacja, scena, widownia, próba.
- Odczytuje przesłanie utworu, a w szczególności morał, pouczenie w baśni, legendzie, micie i bajce.
- Charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do wartości, takich jak: miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość, prawdomówność – kłamliwość itd.; konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami.

III. Tworzenie wypowiedzi

Umiejętności

Klasa VI

UCZEŃ MÓWI I PISZE

- Dostosowuje sposób wyrażania się do oficjalnej i nieoficjalnej sytuacji komunikacyjnej, takiej jak: prośba, pytanie, odmowa, wyjaśnienie, powiadomienie, zaproszenie, przekonywanie, podziękowanie, przemówienie, wystąpienie; świadomie dobiera wypowiedzenia oznajmujące, rozkazujące, pytające.
- Udziela odpowiedzi na zadane pytania w formie wypowiedzenia pojedynczego, złożonego, krótkiej wypowiedzi.
- Świadomie dobiera wypowiedzenia, by osiągnąć zamierzony cel (np. przekonać, zachęcić, przestrzec).
- Tworzy spójne, logiczne wypowiedzi, zróżnicowane stylistycznie w zależności od intencji nadawcy, sytuacji komunikacyjnej i rodzaju adresata
- Zadaje rzeczowe pytania, świadomie w rozmowie zadaje pytania uzupełniające; zadaje pytania alternatywne (przedstawia rozmówcy dwie możliwości rozwiązania problemu).
- Wyraża wprost i pośrednio intencje w swoich komunikatach.
- Nazywa uczucia.
- Rozmawia na tematy związane z codziennością, otaczającą rzeczywistością, przeczytaną lekturą
- Gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru bohatera na podstawie jego zachowań i postaw.
- Opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę, stosując poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych, zwłaszcza rzeczowników oraz przymiotników.
- Opisuje dzieła kultury, np. obraz, ilustrację, plakat, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni (zwłaszcza przysłówki) oraz wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła.

Umiejętności

Klasa VI

- Tworzy wypowiedzi zawierające proste informacje, np. przepisy kulinarne, zasady gier i zabaw, zaproszenie.
- Opowiada przebieg zdarzeń zgodnie z ich chronologią; stosuje poprawne formy czasowników, wykorzystuje przysłówki określające następstwo czasowe.
- Mówi wyraźnie, właściwie akcentuje wyrazy, wprowadza pauzę, stosuje odpowiednią intonację.
- Skupia uwagę rozmówcy na swojej wypowiedzi (dobiera odpowiednie słownictwo, intonację, gestykulację, mimikę).
- Recytuje teksty poetyckie z uwzględnieniem interpunkcji, właściwego tempa i odpowiedniej intonacji, interpretuje głosowo wybrane utwory poetyckie oraz wybrane fragmenty prozy.
- Wypowiada się na temat intencji wyrażonych w komunikatach innych osób i tekstach literackich oraz przestrzega zasad kulturalnej rozmowy, dyskutuje na wybrany temat.
- Opisuje swoje przeżycia związane z sytuacją typową, stosuje w opisie słownictwo nacechowane emocjonalnie, porównania, epitety oraz opisuje przeżycia bohatera literackiego; wyjaśnia motywy postępowania postaci literackiej; w charakterystyce uwzględnia zarówno informacje od narratora, innych bohaterów oraz własne wnioski i opinie.
- Píše krótkie formy wypowiedzi pisemnej, jak: poinstruowanie, składanie życzeń, wywiad, informowanie, argumentowanie, wyrażanie emocji, ocen i opinii oraz tworzy wypowiedź zróżnicowaną ze względu na funkcję komunikatu (ekspresywna, impresywna, poetycka).
- Gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru bohatera na podstawie jego zachowań i postaw; charakteryzuje postać literacką; buduje uporządkowaną kompozycyjnie, logiczną i spójną wypowiedź.
- Świadomie wprowadza dialog, słownictwo opisujące przeżycia bohaterów jako element ożywiający akcję; wprowadza i przekształca różne typy wypowiedzi w zależności od celu i intencji wypowiedzi (zdania pojedyncze i złożone, równoważniki zdań).
- Opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę, stosując poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych, zwłaszcza rzeczowników oraz przymiotników.
- Opisuje dzieła kultury, np. obraz, ilustrację, plakat, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni (zwłaszcza przysłówki) oraz wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła.
- Opisuje rzeźbę, budowlę, stosując podstawowe terminy charakterystyczne dla danej dziedziny sztuki
- Tworzy wypowiedzi zawierające proste informacje, np. przepisy kulinarne, zasady gier i zabaw, zaproszenie oraz instrukcja, ogłoszenie, krótka relacja, oraz regulamin, dłuższa relacja.
- Tworzy wypowiedzi pisemne, takie jak: plan ramowy wypowiedzi, opowiadanie, dziennik z perspektywy własnej, list prywatny, opis, zaproszenie, prosta notatka oraz plan szczegółowy wypowiedzi, opowiadanie z dialogiem (twórcze i odtwórcze), pamiętnik, dziennik z

Umiejętności

Klasa VI

perspektywy bohatera, ogłoszenie, list oficjalny, przewodnik, reklama, sprawozdanie, folder, charakterystyka, komiks, stosuje odpowiednią kompozycję i układ graficzny, uwzględnia poznane zasady ortograficzne i interpunkcyjne.

IV. Świadomość językowa

Uczeń wykazuje się
sprawnością językową z
zakresu:

Klasa VI

FONETYKA

- Zna alfabet i potrafi się posługiwać słownikami.
- Dzieli wyrazy na głoski, litery, sylaby; rozróżnia funkcję zmiękczącą i sylabotwórczą *i*.
- Dostrzega różnice między wymową a zapisem głosek nosowych, dźwięcznych i bezdźwięcznych.
- Tworzy wypowiedzi ze zdań pojedynczych.

SKŁADNIA

- Celowo używa różnych typów wypowiedzi (oznajmujące, pytające, rozkazujące i wykrzyknikowe).
- Wykorzystuje wiedzę o częściach mowy podczas analizy różnych tekstów kultury, tworzenia własnej wypowiedzi (ustnej i pisemnej).

ORTOGRAFIA

- Poprawnie przenosi wyrazy do następnego wersu; w razie wątpliwości sprawdza podział wyrazu w słowniku ortograficznym.
- Wykorzystuje wiedzę o wymianie głosek *rz*, *o*, *ż*, *ch*, *h* w wyrazach pokrewnych oraz tematach fleksyjnych wyrazów odmiennych.
- Poprawnie zapisuje wyrazy z *o*, *ż* niewymiennym w podanych ortogramach.
- Wykorzystuje wiedzę o różnicach w wymowie i pisowni spółgłosek twardych i miękkich do poprawnego zapisu wyrazów.
- Stosuje zasadę zapisu wyrazów z *ch* i *rz* po spółgłoskach.
- Wykorzystuje wiedzę o sylabach w zapisie wyrazów rozpoczynających się częstkami: *ża-*, *żo-*, *żu-*, *ży-*.
- W razie wątpliwości związanych z zapisem wyrazów dociera do informacji w słowniku ortograficznym.
- Wykorzystuje wiedzę o tworzeniu wyrazów pochodnych w zapisie wyrazów z częstkami typu: *-ów*, *-ówka*, *-ówna*, *-uś*, *-unek*, *-ura*.
- Jak w klasie IV oraz zapisuje wyrazy z *ch*, *h*, *rz* niewymiennym w podanych ortogramach.

**Uczeń wykazuje się
sprawnością językową z
zakresu:**

Klasa VI

INTERPUNKCJA

- Wykorzystuje wiedzę o różnicach w wymowie i pisowni samogłosek ustnych i nosowych, spółgłosek dźwięcznych i bezdźwięcznych.
 - Poprawnie zapisuje zakończenia bezokoliczników i formy czasowników w trybie przypuszczającym.
 - Wykorzystuje wiedzę o częściach mowy do poprawnego zapisu *nie* z różnymi częściami mowy.
 - Wykorzystuje wiedzę o stopniowaniu przymiotników i przysłówków do poprawnego zapisu wyrazów.
 - Poprawnie zapisuje wyrażenia przymkowe
 - Wykorzystuje wiedzę o częściach mowy do zapisu wyrazów wielką i małą literą.
 - Wykorzystuje wiedzę o częściach mowy do zapisu wyrazów wielką i małą literą.
-
- Łączy za pomocą spójników współrzędne związki wyrazowe w zdaniu.
 - Stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu w zależności od intencji wypowiedzi.
 - Rozdziela przecinkiem jednorodne części zdania pojedynczego.
 - Stosuje przecinek przed odpowiednimi spójnikami. oraz rozdziela przecinkiem wypowiedzenia składowe w wypowiedzeniu złożonym.
 - Wydziela przecinkiem lub wpisuje w nawias wtrącone części wypowiedzenia.

SŁOWOTWÓRSTWO

- Dobiera wyrazy pokrewne, tworzy rodziny wyrazów.
- Odróżnia wyrazy pokrewne od synonimów.
- Tworzy wyrazy pochodne za pomocą formantów.
- Analizuje znaczenia wyrazów (objaśnia ich sens, wyjaśnia podobieństwa i różnice znaczeniowe, domyśla się znaczenia na podstawie budowy słowotwórczej i kontekstu).
- Rozumie funkcje neologizmów, zwłaszcza użytkowych; uświadamia sobie podczas lektury tekstów niewspółczesnych zmianę znaczenia niektórych wyrazów.
- Wykorzystuje wiedzę o wyrazach pokrewnych do poprawnego zapisu wyrazów.

FLEKSJA

- Rozpoznaje części mowy: rzeczownik, przymiotnik, czasownik, przysłówki.
- Stosuje poprawne formy gramatyczne rzeczownika, przymiotnika, czasownika.
- Rozumie kategorie osoby, liczby, rodzaju, czasu

**Uczeń wykazuje się
sprawnością językową z
zakresu:**

Klasa VI

- czasownika i poprawnie ich używa w tekście mówionym i pisanym.
- Poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasie przeszłym i przyszłym.
 - Poprawnie akcentuje różne formy czasownika i poprawnie używa czasowników zakończonych na *-no*, *-to*.
 - Stosuje formy trybu orzekającego, rozkazującego i przypuszczającego.
 - Rozróżnia rzeczownik, wyodrębnia rzeczowniki własne i pospolite, konkretne i abstrakcyjne.
 - Określa formy gramatyczne rzeczownika: przypadek, liczba, rodzaj oraz używa poprawnych form nieregularnie odmieniających się rzeczowników
 - Rozpoznaje przymiotnik jako określenie rzeczownika.
 - Określa formy gramatyczne przymiotnika: przypadek, liczba, rodzaj.
 - Poprawnie stopniuje przymiotniki.
 - Rozpoznaje przysłówki jako określenie czasownika.
 - Poprawnie stopniuje przysłówki
 - Rozpoznaje liczebnik, zaimek oraz nieodmienne części mowy (przyimek, spójnik).
 - Tworzy wyrażenia przyimkowe.
 - Rozpoznaje części mowy: rzeczownik, przymiotnik, czasownik, przysłówki.
 - Stosuje poprawne formy gramatyczne rzeczownika, przymiotnika, czasownika.
 - Rozumie kategorie osoby, liczby, rodzaju, czasu czasownika i poprawnie ich używa w tekście mówionym i pisanym.
 - Poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasie przeszłym i przyszłym.
 - Określa formy gramatyczne rzeczownika: przypadek, liczba, rodzaj.
 - Rozróżnia rzeczowniki.
 - Określa formy gramatyczne przymiotnika: przypadek, liczba, rodzaj.
 - Rozpoznaje przymiotnik jako określenie rzeczownika.
 - Rozpoznaje przysłówki jako określenie czasownika.
-
- Tworzy wypowiedzi ze zdań pojedynczych.
 - Celowo używa różnych typów wypowiedzi (oznajmujące, pytające, rozkazujące i wykrzyknikowe).
 - Stosuje odpowiedni szyk wyrazów w zdaniu oraz wykorzystuje wiedzę o częściach mowy podczas analizy

**Uczeń wykazuje się
sprawnością językową z
zakresu:**

Klasa VI

SŁOWNICTWO

- różnych tekstów kultury, tworzenia własnej wypowiedzi (ustnej i pisemnej).
 - Rozpoznaje zdanie bezpodmiotowe.
 - Buduje wypowiedzenie pojedyncze rozwinięte oraz dostrzega i rozumie funkcje głównych części zdania (podmiot, orzeczenie); wydziela w zdaniu grupę podmiotu i grupę orzeczenia, ustala stosunki nadrzędno-podrzędne i współrzędne w zdaniu pojedynczym, wskazuje przydawkę, dopełnienie, okolicznik.
 - Odróżnia zdanie pojedyncze od równoważnika zdania.
 - Odróżnia zdanie pojedyncze od złożonego
-
- Dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne.
 - Stosuje frazeologizmy i przysłowia związane z omawianą tematyką, objaśnia ich znaczenia dosłowne i metaforyczne posługuje się frazeologizmami pochodzenia biblijnego i mitologicznego.
 - Stosuje słownictwo, zwroty i wyrażenia służące do opisu, formułowania ocen i opinii, wyrażania intencji, emocji i uczuć.
 - Posługuje się słownictwem o znaczeniu dosłownym i przenośnym.
 - Odróżnia kolokwializmy od wyrazów pochodzących z języka ogólnopolskiego oraz wyrazy gwarowe od potocznych.
 - Posługuje się przysłowiami i powiedzeniami regionalnymi.